

Magda BORDEIANU (BRANDSDÖRFER)

„Nimic altceva, decât să am un POD...”

Viorica D. Ciorbagiu: *Prin anii '70, Magda Bordeianu era un nume cu rezonanță în perimetrul vieții teatrale românești. Apoi, după aproximativ un deceniu, nu s-a mai auzit absolut nimic despre piesele puse în scenă de ea, nimic despre regizorul Magda Bordeianu... Când ai ajuns în Germania și-ai schimbat identitatea?*

Magda Bordeianu: Nu, mă chema tot Brandsdörfer încă din România, după soțul meu. Mă chema așa, doar pe hârtie, firește. Dar aici, între germani, acest nume mi-a fost lipit definitiv (?), fiindcă sub numele acesta am fost acceptată.

V.D.C.: *Te știam foarte legată de țară, cu deosebire prin meseria de regizor român, prin comunicarea cu confrății, cu publicul românesc. Cum de-ai fost dusă-n ispită să „fugi”?*

M.B.: Circumstanțe familiale... La vremea aceea, iubirea maternă domina orice ambiție profesională... Luise, fiica mea, avea atunci doar trei ani; am fost amenințată că, dacă nu plec în Germania, îmi va fi luată fetița, definitiv. Mi s-a părut că nu am nici-o alternativă – decât plecarea. E drept, am mai avut și un alt „stimulent”: încercarea de a mă desființa ca regizor, a lui Paul Everac, care m-a taxat ca fiind „modernistă”...

V.D.C.: *Din ton, nu reiese că ai avea resentimente. Acum câțiva ani, mi-a spus cineva despre tine: „Magda Bordeianu trăiește în Germania, dar nu vinde cărnați. Nu și-a trădat meseria, nu-și pierde timpul...” Așadar, ce-ai făcut tu aici, printre străini? Cu ce ai început?*

M.B.: Am colindat, ca să zic așa, prin câteva orașe germane: Bochum, Düsseldorf, Freiburg, Mainz. În acesta din urmă m-am oprit, hotărând că mi se pare cel mai potrivit loc unde va putea începe să învețe, fata mea. Dar tot aici mi s-a redeșteptat cu violență dorul de a face din nou teatru. Sigur, părea un vis nebunesc să-ți reeditezi o profesie artistică, în „surghiun”. Dar nu am cedat acestui gând, ci altuia, care dura nestrămutat în amintirile mele... știi, pe vremea când eram studentă la Regie, tot asta îmi doream: un teatru. Atunci am ochit eu podul de la Casa de Cultură a studenților de pe Plevnei, și repetam mereu, în secret: Nu-mi doresc nimic altceva decât să am un POD...

V.D.C.: *Și l-ai avut... În Germania, tot podul vreunei „case” a fost salvarea ta?*

M.B.: La drept vorbind, cam așa ceva. Podul s-a transfigurat în chipul unei școli, respectiv al unor săli de clasă disponibile: mi s-au „dăruit”, după multe alergături și... discursuri – la politicieni, la funcționari de toate felurile, la „brațele de muncă”... În fine, mi s-a dat voie să-mi fac teatru – în cea mai autentică accepție a verbului a face; împreună cu câteva ajutoare (puține!), am demontat chiuvetele din fostul

M
A
G
D
A

B
O
R
D
E
I
A
N
U

laborator de fizică, am reparat și vopsit pereții, lemnăria, am făcut scena, am cumpărat și montat lămpi, am cusut perdele pentru cortină... Paralel cu „construirea“ teatrului MEU, am căutat candidați pentru școala de actorie, adică interpreți de personaje ale pieselor regizate de mine. S-au strâns vreo 40 de oameni, tineri, însă și mai puțin tineri; grupul a rămas cam același, din punct de vedere numeric. Dar actorii amatori din teatrul meu își încearcă norocul, în fiecare an, la actorie – în învățământul superior artistic din Germania și în alte țări din Europa sau chiar în America. Din fericire, nu rareori se întâmplă să reușească. Însăși fiica mea, Luise, a jucat aici la Mainz, cât era elevă, sub directa mea supraveghere, deși la școala aceasta, în afară de mine, am mai angajat și alți profesori... N-o să-ți ascund cât de fericită am fost când Luise a intrat la Facultatea de actorie din Frankfurt, unde erau foarte mulți concurenți... E bună, vorbind obiectiv, și ambițioasă... De doi ani a devenit studentă și la regie, tot în paralel mai și lucrează acolo, la Frankfurt, ca să-mi diminueze mie cheltuielile, dar și fiindcă îi place să muncească. Una-peste-alta, în 17 decembrie 1999, teatrul meu din Mainz a împlinit 14 ani, iar la Școala de măști s-au format deja opt promoții...

V.D.C.: *Despre școala de măști nu știu absolut nimic.*

M.B.: Școala de măști din Mainz este singura de acest fel, adică privată, care a căpătat recunoașterea statului german. Deci, dincolo de caracterul ei privat, statul acordă bursă elevilor, ceea ce constituie un mare avantaj pentru noi. În această școală se confecționează măști – din carton, cauciuc, piele etc. – bărbi și mustăți, frizate și nefrizate. Au acces la această viitoare profesie nu numai coafori, conform uneii prejudecăți deja infirmate, ci oricine demonstrează vocație și talent. La această școală predau 12 profesori; în afară de disciplinele practicate, elevii învață și dau examene la anatomie, istoria teatrului, istoria muzicii... Măștile, o dată finisate, intră în teatru ca recuzită, sunt folosite de actorii mei, care joacă în spectacole „cu mască“, după scenariile scrise de mine. Trebuie să recunosc, sunt o... cumulardă: directoarea teatrului, regizor, profesor, secretară, contabilă, achizitoare, femeie de serviciu... Sâmbăta și duminica lucrez: n-am nici o zi liberă. Prea m-am luptat să-mi pot face meseria, să găsesc și aici, în Germania, soluția de a mă manifesta, prin ceea ce am învățat acolo, acasă, la școala de teatru românească. Bună școală am făcut acasă, altfel n-aș fi avut nici o șansă ca să realizez aici, atâta cât am realizat, mult-puțin, bine-rău, totuși, teatru, nu altceva...

V.D.C.: *Demersurile tale profesionale în Germania, ritmul, pasiunea înflăcărată seamănă atât de bine cu debutul tău de la București, încât totul pare doar o reeditare. Îți aduci aminte detaliile începutului?*

M.B.: Dacă-mi amintesc, parcă s-ar fi întâmplat acum cinci minute! Eram în anul doi la Regie și prietenul (nu iubitul!) meu Griguță Popa se temea că o să-l lase repetent. Băiatul ăsta, din familia dramaturgului Victor Ion Popa, părea încrezut și obraznic, deși nu era nici una, nici alta. Se lua la ceartă cu colegii, dar mai ales cu profesorii, fiindcă era complexat (din cauza descendenței, din cauza

fizicului poate prea puțin... fotogenic?). Deci, Griguță tremura de frică pentru viitorul lui de regizor și mă tot implora: „Haide, Măgduțo, să inventăm ceva, că ăștia nu mă lasă nicicum să intru în anul trei. Ajută-mă să le dau peste nas!“ Era în perioada în care podul Casei de Cultură a Studenților devenise o adevărată obsesie pentru mine. Director era acolo un profesor de rusă, „tovarășul“ Ion Jurconi, îi țin minte numele că era un om cumsecade. L-am pisat mereu să ne dea podul, că nu era acolo nimic decât niște hârtoage. Jurconi zicea că da, ni-l dă, însă amâna întruna, poate nu intenționat. În orice caz, eu am devenit la un moment dat foarte grăbită, probabil din cauza stăruinței lui Griguță, așa că am hotărât să trec la treabă. S-au găsit destui amatori care să ne ajute, așa că am dat dosarele din pod jos, din mână-n mână. Ni s-a părut, totuși, că ritmul e cam lent, cineva a dat fuga la cămine și a adus niște cearșafuri, în care am împachetat dosare, dar și operațiunea asta lua prea mult timp, așa că am început să aruncăm vrafurile de hârtii direct pe geamuri, jos, în stradă. Câte unul dintre noi mai citea cu voce tare nume, scrise pe foile zburătoare: Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Nicolae Ceaușescu... Râdeam scurt, eram prea grăbiți să ne dăm seama că spulberăm un fel de arhivă a Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist – UTC!!! Era în amurg, îi dădeam bice să nu ne prindă noaptea. Ne-a trezit din „beție“ chiar „tovarășul“ Jurconi, însoțit de câțiva indivizi – aveau niște fețe pe care scria sentința noastră! Au urmat audieri și declarații – scrise – succesive, intrase panica în noi, totuși s-a dovedit că nu aveam intenții subversive, că suntem doar niște aiuriți, așa că am primit podul și am înființat „Teatrul din Pod“. Cu studenți de la actorie, dar și de la alte facultăți, chiar cu profil tehnic. Știi ce a urmat...

V.D.C.: *Într-o recentă cronică teatrală, publicată în „Mainter Zeitung“, se spunea despre regizorul Magda Brandsdörfer că e preocupată, vădit, de îmbătrânire, cu suita de semnificații a acestei teme, ca atare. Neavizată fiind, n-am descifrat aluzia...*

M.B.: Probabil că este o cronică la spectacolul cu piesa *Rosa și Celeste* de Marco Baliani. Cele două personaje ale piesei sunt două bătrâne, interpretate de două tinere actrițe ale teatrului nostru din Mainz. Că mă preocupă problematica bătrâneții? Cred că da, în orice caz, în munca mea de regizor vârstele nu au doar un înțeles biologic. Uite, să-ți mai dau un exemplu: piesa *Mica vrăjitoare* de Otfried Preusler – tot o premieră recentă – este interpretată de copii între 7 și 12 ani. În esență este vorba despre un joc de măști în care copiii sunt, alternativ, și oameni mari, chiar oameni bătrâni. Altă dată bătrânii trec în tabăra copiilor... E simplu, nu?

V.D.C.: *Din câte îmi aduc aminte, piesele pentru copii te atrăgeau și înainte de a pleca din țară. N-ai făcut regie și la teatrul „Ion Creangă“ din București?*

M.B.: Ba da, însă cu o finalitate care îmi biciuie și acum memoria. Am pus în scenă *Unde fugim de-acasă?* de Marin Sorescu. La așa-numita vizionare (cu momentele de groază ale autorilor, actorilor și regizorilor)

mi s-a cerut, în primul rând, să schimb titlul spectacolului, al piesei, de fapt. Am refuzat categoric. L-au consultat și pe Marin Sorescu, dar el a spus că este de acord cu mine. Spectacolul nu s-a mai jucat, „Comisia de vizionare“ considerând că un astfel de titlu pe marile afișe din București n-ar face altceva decât să instige la... părăsirea țării. *Unde fugim de-acasă*, ce amintire minunată și dureroasă!

V.D.C.: *Plecând în Germania ai reușit să înțelegi ce înseamnă „teatru fără frontiere“? Care au fost și sunt aici, satisfacțiile tale profesionale?*

M.B.: Fără frontiere... da, teatrul este un asemenea limbaj, iar germanii rezonează perfect la orice formă a artei, se zice că au chiar un ascendent asupra altor nații, în materie de tehnică și de muzică, de literatură... „Teatrul meu“ și-a făcut repede prieteni, am un public statornic, devotat, pentru care merită să-ți dai osteneala. Avem în fiecare an două-trei premiere, care nu sunt „judecate“ doar în presă, de specialiști în arta dramatică. Am avut mai demult o idee, care acum s-a transformat într-o practică aproape curentă: la sfârșitul spectacolelor, mai ales când este vorba despre o premieră, mulți spectatori rămân în sală ca să comenteze ceea ce au văzut pe scenă. Nu se emit judecăți de valoare, nimeni nu are această pretenție, dar publicul acestui teatru se simte părtaș la construirea spectacolelor, își clarifică apartenența afectivă față de actul artistic, intră, practic, în diferite roluri, ca să zic așa. Nu de puține ori, observațiile emise constituie adevărate sugestii pentru mine ca regizor, mă ajută efectiv la elaborarea filosofiei repertoriului. Pentru orașul Mainz, dar și pentru alte orașe din Germania, teatrul pe care-l conduc este o adevărată pepinieră de actori și de regizori, după cum la școala de măști se pregătesc, an după an, promoții de specialiști într-o meserie mai rară și, tocmai de aceea, foarte căutată. Suntem aplaudați, așadar, la propriu și la figurat – prin mijloacele media, în acest din urmă caz.

V.D.C.: *Toate datele confirmă că te-ai integrat perfect în atmosfera țării tale adoptive, că ești unul dintre cazurile fericite ale celor „realizați“ în condițiile exilului.*

M.B.: Ei bine, nu voi nega că am avut unele bucurii în această meserie pe care n-o onorez, totuși, așa cum aș fi putut s-o fac în țara mea. Aici fac ce pot, dar sunt oarecum consolată... prin comparație cu acei compatrioți care au fost obligați să se reprofileze. Îți mărturisesc, totuși, că în ciuda oricăror satisfacții pe care le-am avut în Germania, nici măcar o clipă nu m-am gândit că voi rămâne aici pentru totdeauna. ACASĂ a rămas și trăiește în inima mea, în fiecare clipă. Mi-e atât de dor de-o mulțime de oameni, de teatre, de străzi, de Cișmigiu, de-tot-de-tot, mi-e atât de dor încât sunt pur și simplu bolnavă. Mă întâlnesc uneori cu români din țară, care-m spun că oamenii din România s-au schimbat, că voi fi dezamăgită. Poate, dar eu tot mai sper să regăsesc acele urme de tandrețe și de omenie, pe care numai românul le are.

Viorica D. Ciorbașiu